

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.4.16>

УДК 658.114:69]:005.332.4

*Ю. В. Великий,
д. е. н., професор кафедри обліку і аудиту,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7714-0840>*

*О. Ю. Бобирев,
аспірант, Чорноморський національний університет Петра Могили
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9469-5903>*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

*Yu. Velikiy,
Doctor of Economic Science, Professor, Professor of the Department of
Accounting and Audit, Petro Mohyla Black Sea National University
O. Bobirev,
Postgraduate student, Black Sea National University of Petro Mohyla*

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF COMMERCIAL ENTERPRISE AS THE BASIS FOR ENSURING COMPETITIVENESS

У статті досліджено сутність факторів які впливають на будівельну галузь. У статті відмічено, що порівняно з іншими галузями промисловості будівництво має свої особливості, які залежать від організації будівельного

процесу. Робота на будівельному майданчику може бути успішно організована лише за умови своєчасної та ретельної організаційно-технічної підготовки. Досліджено аналіз та вплив факторів, які впливають на конкурентоспроможність будівельних підприємств. Проведено аналіз факторів особливостей будівельної галузі. Обґрунтовано вплив зовнішнього і внутрішнього середовища на конкурентоспроможність підприємства. Розглянуто основні фактори, які визначають конкурентоспроможність підприємства. Проведений аналіз показав, що успішне управління будівельних підприємств сприяє зростанню факторів, які впливають на якість, ціну та стимулювання збуту. Відповідно, все більшої уваги приділяється питанню підвищення конкурентоспроможності будівельних підприємств, що потребує постійної адаптації до умов на ринку житла. Володіючи значними науковими розробками, передовими ідеями, ми часто відстаємо в освоєнні прогресивних технологій і навіть тих, які народилися в нашій країні, тому численні розробки інших країн у сфері теорії нововведень, що мають свою передісторію і досвід застосування, є актуальними й мають стати предметом всебічного аналізу. У всіх розвинених країнах вже склалась ціла науки, а саме інноватика, яка займається вивченням інноваційного процесу. Визнаний у всьому світі науково-технічний прогрес як найважливіший чинник економічного розвитку все частіше пов'язується з поняттям інноваційного процесу. Це єдиний у своєму роді процес, що об'єднує науку, техніку, економіку, підприємництво й менеджмент. Він полягає у використанні інновацій та охоплює стадії від зародження ідеї до її комерційної реалізації. Також важливим є визначення сучасних підходів до мотивації інноваційного розвитку. Мотивація є складовим елементом управління та менеджменту, для створення постійних мотивів людини до праці, та таким чином впливати на розвиток та сприяти розкриття творчих здібностей. Таким чином основним завданням мотивування є формування мотиваційної структури у персоналі підприємства, він повинен носити характер як виховної, так і освітньої роботи. Хоча він і не

пов'язаний з конкретними діями чи результатами, які очікується одержати від персоналу, наприклад у вигляді результатів, кількості впроваджених прогресивних технологій чи певного підсумку його діяльності. Для розвитку будівельної галузі важливе значення мають інноваційні пріоритети. Активізація інноваційної діяльності підприємств є необхідною умовою розвитку економіки, зростання виробничих можливостей, покращення асортименту та якості продукції. Трансформаційні процеси, які відбуваються у вітчизняній економіці, характеризуються поглибленням кризових явищ. За роки структурної перебудови економіки будівництво зазнало зменшення обсягів виробництва на 35-45%, а також руйнування матеріально-технічної бази та зниження соціальних стандартів населення. Форми інноваційної діяльності та її особливості безпосередньо залежать від технологічних процесів та особливостей організації й управління виробництвом. Будівництво можна розглядати як виробничий процес зі зведення чи реконструкції будівель і споруд та економічну й інтелектуальну діяльність, що включає не лише будівельні процеси, а й наукову та дослідну роботу. Найважливішими факторами посилення конкурентної боротьби будівельної галузі є: складність продукції; високі вимоги за якість продукції та умови доставки покупцям; виникли індивідуальні вимоги до продукції, що вимагають переходу на індивідуальне виробництво з комплексом організаційно-технічних заходів і системою перебудови.

Економічні фактори передбачають аналіз усіх детермінант економіки та її стану. До економічних факторів належать: рівень інфляції, процентна ставка, купівельна спроможність, наявність боргу, рівень безробіття, монетарна або фіскальна політика, обмінний курс. Підприємства часто покладаються на місцеві бюджети. Основні соціальні фактори: культурні цінності, демографічні умови, соціальний спосіб життя, рівень освіти, розподіл багатства. Виходячи з логіки розвитку будівельного підприємництва, можна стверджувати, що будь-які дослідження в цій

галузі мають яскраво виражений галузевий і регіональний характер, як показує світовий досвід.

The analysis of the factors of the construction industry features is carried out. The article notes that compared to other industries, construction has its own characteristics that depend on the organization of the construction process. Work on a construction site can be successfully organized only if timely and thorough organizational and technical preparation is provided. The analysis and influence of factors that affect the competitiveness of construction enterprises is studied. The analysis of factors of the construction industry features is carried out. The influence of the external and internal environment on the competitiveness of the enterprise is substantiated. The main factors that determine the competitiveness of the enterprise are considered. The analysis showed that successful management of construction enterprises contributes to the growth of factors that affect quality, price and sales promotion. Accordingly, more and more attention is paid to the issue of increasing the competitiveness of construction enterprises, which requires constant adaptation to conditions in the housing market. Possessing significant scientific developments and advanced ideas, we often lag behind in the development of progressive technologies, even those that were born in our country, therefore, numerous developments of other countries in the field of innovation theory, which have their own background and experience of application, are relevant and should become the subject of comprehensive analysis. In all developed countries, a whole science has already been formed, namely innovation, which studies the innovation process. Scientific and technological progress, recognized worldwide as the most important factor in economic development, is increasingly associated with the concept of the innovation process. This is a unique process that unites science, technology, economics, entrepreneurship and management. It consists in the use of innovations and covers the stages from the birth of an idea to its commercial implementation. It is also important to determine modern approaches to motivating innovative development. Motivation is an

integral element of management and administration, to create constant human motivation for work, and thus influence the development and promote the disclosure of creative abilities. Thus, the main task of motivation is to form a motivational structure in the personnel of the enterprise, it should be of the nature of both educational and educational work. Although it is not related to specific actions or results that are expected to be obtained from the personnel, for example, in the form of results, the number of implemented progressive technologies or a certain result of its activities. Innovation priorities are important for the development of the construction industry. Activation of innovative activity of enterprises is a necessary condition for the development of the economy, growth of production capabilities, improvement of the range and quality of products. Transformation processes taking place in the domestic economy are characterized by a deepening of crisis phenomena. Over the years of structural restructuring of the economy, construction has experienced a decrease in production volumes by 35-45%, as well as the destruction of the material and technical base and a decrease in social standards of the population. Forms of innovative activity and its features directly depend on technological processes and features of the organization and management of production. Construction can be considered as a production process for the construction or reconstruction of buildings and structures and an economic and intellectual activity that includes not only construction processes, but also scientific and research work. The most important factors of increasing competition in the construction industry are: product complexity; high requirements for product quality and delivery conditions to customers; individual requirements for products have arisen, requiring a transition to individual production with a set of organizational and technical measures and a restructuring system. Economic factors involve the analysis of all determinants of the economy and its condition. Economic factors include: inflation rate, interest rate, purchasing power, debt, unemployment rate, monetary or fiscal policy, exchange rate. Businesses often rely on local budgets. Key social factors: cultural values, demographic conditions, social lifestyle, level of education,

distribution of wealth. Based on the logic of the development of construction entrepreneurship, it can be argued that any research in this area has a pronounced industry and regional character, as world experience shows.

Ключові слова: *будівництво, фактори будівельної галузі, конкурентоспроможність, управління, стратегія, інноваційний потенціал, нововведення, розробки, прогресивні технології.*

Keywords: *everyday life, factors of everyday anxiety, competitiveness, management, strategy, innovative potential, innovations, developments, progressive technologies.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема підвищення конкурентоспроможності будівельної галузі на внутрішньому ринку впливає на економіку України. Управління будівельним підприємством повинно здійснюватися на принципах постійного розвитку та вдосконалення. На сучасному рівні економічного розвитку країни будівельна галузь є однією з найважливіших видів економіки України. Це тому, що будівельна галузь створює багато робочих місць і використовує продукцію всіх галузей економіки країни. Посилення конкуренції на міжнародних ринках та глобалізація світової економіки вимагають дій, спрямованих на інтенсифікацію зусиль з розвитку економіки на інноваційних засадах.

В контексті сучасних глобалізаційних процесів перспективи розвитку будь-якої країни залежать від спроможності держави забезпечити збалансування розвитку економіки, соціальної сфери та збереження екологічного середовища, від здатності мобілізувати інтелектуальний, науковий та технологічний потенціал суспільства для досягнення цієї мети шляхом широкого запровадження інновацій в усі сфери життєдіяльності суспільства. Такий підхід дає змогу реалізовувати політику сталого

економічного розвитку країни. Нині в Україні сталий розвиток економіки не здійснюється належним чином через початок війни.

Проте, незважаючи на високу значущість будівельної галузі в економіці, за останні десятиліття не була сформована чітка державна політика, спрямована на забезпечення умов і гарантій для всіх учасників житлово-будівельних відносин, затвердження напрямів реалізації сучасних інноваційних технологій та організаційно-економічних механізмів розвитку житлового будівництва, стабілізацію галузі тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій . В наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців .Дослідженню питань щодо аналізу факторів підприємств будівельної галузі, присвячували праці такі науковці, як: Куклінова Т. В., Кравченко В. І., Смачило В. В., Карабут Д. А., Продаєвич І. П. Аналіз літературних джерел з даного питання показав, що сьогодні існує безліч різноманітних позицій й точок зору відносно положень щодо вимірювання конкурентоспроможності підприємства. Останніми роками «інноваційний розвиток», «інноваційний процес» знайшли досить широке відображення у працях таких вітчизняних учених, як С.М. Ілляшенко, А.С. Гальчинський, Н.С. Краснокутська, М.А. Йохна, Л.І. Федулова, та в роботах таких зарубіжних науковців, як Б. Санто, В. Хайдрих, Й. Шумпетер, О.А. Мизрова, В.В. Матохін, І.А. Жариков, Г.О. Трифілова. Аналіз опублікованих праць з цієї проблематики дає змогу говорити, що досі не сформована цілісна система поглядів щодо змісту категорії «інноваційний процес» та його місця в діяльності промислових підприємств.

Проблема підвищення конкурентоспроможності будівельної галузі нарастає і потребує постійного пристосування до умов ринку нерухомості. Тому економічна мета будівельних підприємств на ринку житла полягає не лише в збільшенні кількості будівельних проектів і зниженні витрат, а в інтеграції всіх техніко-економічних аспектів сталої роботи та розвитку будівництва.

Формування цілей статті (постановка завдання). Полягає в узагальненні дослідження розвитку будівельної галузі шляхом аналізу факторів та чинників, які впливають на будівельну діяльність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Погляд на будівельну галузь як взаємопов'язану ринкову систему, а не ізольований індустріальний кластер, допомагає по-новому зрозуміти проблеми економіки та знайти реальні шляхи «відродження». Розробка нової, сучасної та ефективної системи регулювання лише для трьох ринках: металоконструкцій; комерційна та житлова нерухомість – більш важливі для вирішення завдань на ранніх етапах. А саме створити підтримку для розвитку бізнес сфер; підвищення загальну та енергоефективність житлового будівництва; це позитивно впливає на можливості реконструкції будівництва та об'єктів інфраструктури.

Будівництво має вирішальне значення для економіки. Можна провести паралель між ефективністю будівельного сектору та економічним добробутом тієї чи іншої країни. У Європі, де макроекономічна ситуація є переважно стабільною, будівельна галузь у середньому складає 5–7% від загального ВВП.

Що стосується України, то частка будівництва у вітчизняному ВВП зростала з 2015-го від 2,3% та на 2020–2021 роки – у період активного поширення коронавірусу – відзначалась на рівні 3,3-3,2% відповідно.

Адаптація до ковідних умов поступово набирала обертів у 2021-му в Україні та світі. Попри затягування термінів постачання й зростання вартості цього процесу (через підвищення цін на паливо), збільшувався обсяг нового будівництва та нарощувалось виробництво будівельних матеріалів. Так, за даними консалтингової компанії GlobalData, динаміка розвитку сфери у світі зросла на 6% у 2021 році [2]. Наслідки війни відчули у всьому світі. У більшості країн Європи та Сполучених Штатів учасникам будівельної індустрії довелося сповільнити діяльність, пов'язану з поточними проектами, і обмежити, якщо не припинити, початок нових проектів. До основних

причин також додалися нокдаун .У випадку з Польщею не вистачає будівельників і житла, тому що в країні мільйони українських біженців, які потребують житла.

Війна здорожчила будівництво, вимагаючи величезних витрат енергії на всіх рівнях: від виробництва та транспортування будівельної продукції до безпосереднього виконання робіт. Зокрема, подорожчала сировина, яку українська промисловість відправляла до Польщі, Німеччини та інших країн Європи. Дефіцит сталі, призвів до щонайменше чотириразового збільшення виробництва деяких видів сталі у Фінляндії. Ця тенденція загалом збережеться до кінця війни.

Прогнозується, що загальна будівельна активність покращиться у 2026 році за умови економічної стабільності.

Технології будівництва постійно розвиваються і мають значний вплив на основні причини – зміни логістичних маршрутів і подорожчання енергоносіїв. Ці фактори включають: нові відкриття, швидкість технологічного старіння, швидкість технологічних інновацій і нових технологічних платформ [5].

Відомо, що інновації підвищують конкурентоспроможність підприємств. Інновації є основним механізмом впровадження технологічних інновацій, що підтримує розвиток будівельної галузі. Слід зазначити, що зростання обороту та розвиток продукту в галузі залежить від інновацій.

Однією з важливих особливостей будівельної галузі є високий рівень захисту від іноземної конкуренції, що пов'язано насамперед з регіональним характером її діяльності, а також складністю вирішення перед будівельних робіт. Водночас іноземні інвестори знаходили до війни можливість інтегруватися в будівельний ринок України через об'єднання з національними підприємствами, або ризикували увійти на нього самостійно [6].

Для будівельних підприємств важливий не тільки короткостроковий прибуток, але й довгострокова перспектива, що включає реалізацію проекту,

досягнення позитивного іміджу, розширення клієнтської бази та підвищення ефективності послуг, товарів тощо. Ми підтримуємо наукову думку про те, що державна допомога є важливою підтримкою для розвитку галузі, «при виборі механізму реалізації антикризової політики держави в будівельній сфері необхідно приймати широкі та конкретні ризики». Це впливає на процес будівництва, в цілому на загальновиробничі та міжгалузеві зв'язки».

Фактори конкурентоспроможності будівельних підприємств можна поділити на дві групи зовнішньої та внутрішньої сфери впливу.

Підприємство може повністю керувати внутрішніми факторами конкурентоспроможності. Наявність залежить тільки від системи управління організацією і ставлення власників до свого бізнесу. Існують різні підходи до визначення факторів конкурентоспроможності. Зокрема, Н. Грицишин зараховує такі внутрішні фактори:

- діяльність керівництва та апарату управління підприємства, організація та виробнича структура, професійний та кваліфікований рівень керуючих кадрів;
- система технологічного оснащення. Оновлення устаткування та технологій, заміна їх на сучасні забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємства, підсилює внутрішню гнучкість виробництва;
- сировина, матеріали. Якість сировини, комплектність її перероблення та величина відходів впливають на конкурентоспроможність підприємства. Зменшення виходу готової продукції із сировини приводить до збільшення витрат виробництва, і відповідно до зменшення прибутку;
- збут продукції. Для підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно здійснювати ефективний збут продукції, завойовувати нові ринки, стимулювати здійснення продажу, вживати маркетингові заходи.

До того ж внутрішніх чинників, які визначають конкурентні переваги підприємства і його продукції, на нашу думку, значно більше. На нашу думку, до внутрішніх чинників потрібно зарахувати:

- систему управління;

- фінансове забезпечення, можливість додаткових інвестицій та доступ до фінансових ресурсів;
- виробничі потужності і виробничий потенціал;
- інновації;
- доступ до якісних і дешевих ресурсів (сировини, матеріалів) [4].

Своєчасний аналіз факторів дозволяє уникнути фінансових втрат та критичних помилок в управлінні підприємством.

Тому умови досягнення конкурентної переваги залежать не тільки від реалізації та способу розпорядження активами підприємства, а й від сприятливих умов зовнішнього середовища. Важливо правильно використовувати активи підприємства, враховуючи зовнішні фактори та особливості кожного окремого сектора. Дослідження та експертиза конкурентоспроможності окремого підприємства базується на конкретному вивченні його виробництва, ступеня унікальності товару чи послуги, порівнянні можливостей підприємства з перспективою підприємств-конкурентів. Також враховуються фактори, що впливають на залучення цільової аудиторії і, відповідно, на продажі.

Будівельний комплекс – це сукупність виробництв, виробництві організацій, що характеризуються тісними фінансовими, організаційними, технічними і технологічними зв'язками для досягнення кінцевого результату забезпечення виробництва найважливіших активів народного господарства. Він є кінцевим результатом організаційного об'єднання будівельних підприємств, виробничих та інших галузевих організацій в одну організацію.

Тому для розвитку галузей і регіонів регіональні органи влади відповідають за реалізацію активної містобудівної політики в регіонах і галузях у сфері будівництва. Перераховані системи мають першочергове значення для регіону, використовуються для їх розвитку та будівництва.

Досвід розвитку глобальної ринкової економіки ілюструє повсюдний характер вільної конкуренції в економіці. Розширення вільної економічної конкуренції сприяє розвитку малого підприємництва, що можна розглядати

як своєрідний індикатор конкурентоспроможності в економіці. Зараз 96% організацій будівельної галузі є невеликими (до 100 осіб), що означає не тільки свободу малого бізнесу в будівництві, а й вільну конкуренцію в будівельній галузі. Кожне підприємство, організація, включаючи виробництво, повинні сформувати головну мету своєї діяльності – місію підприємства [3].

Розвиток будівельних підприємств вимагає навчання працівників для виконання нових завдань, ролей та обов'язків. Потреба підприємства у підвищенні кваліфікації своїх співробітників може бути мотивована змінами в навколишньому середовищі та зовнішніх факторах, удосконаленням менеджменту, розвитком нових видів і категорій праці.

Аналіз сучасного стану житлового будівництва в Україні показує, що до початку війни упродовж передвоєнного 2021 року пропозиція нового житла в Україні досягла піку. В експлуатацію було введено 11,4 млн кв. м житла, що стало найвищим показником за останні 30 років.

2022 рік також починався результативно і міг би продовжити цю тенденцію. Темпи будівництва нових будинків такі ж, як і в 2021 році. За перші півтора місяці загальна площа забудов, яка вступила в дію, становила майже п'яту частину кварталу майбутнього річного обсягу. Після повномасштабного вторгнення практично всі забудовники призупинили роботу на будівельних майданчиках: хтось на кілька тижнів, а хтось і досі не розпочав будівництво. Як наслідок, у 2022 році вся загальна площа введеного в експлуатацію житла становила 7,1 млн кв. м (18 300 приватних будинків і 74 300 квартир), що на 38% менше, ніж у 2021 році.

Скорочення обсягів нової пропозиції відбувалося практично по всій території України, за винятком кількох областей. Найбільше скорочення кількості забудов зафіксовано у східних та південних областях: там обсяги введення в експлуатацію нового житла впали на 70–90% порівняно з попереднім роком. Динаміку цього явища представлено на рис. 1.

Очікується, що в майбутньому кількість новозбудованих будинків скоротиться. Що стосується нового будівництва, то розпочалося будівництво лише тих багатоквартирних будинків, які не отримали господарського погодження, готові до експлуатації та завершили початкове фінансування. Таким чином, лише 68 200 будинків почали будувати за перші три квартали 2022 року, що вдвічі менше, ніж за аналогічний період минулого року [1].

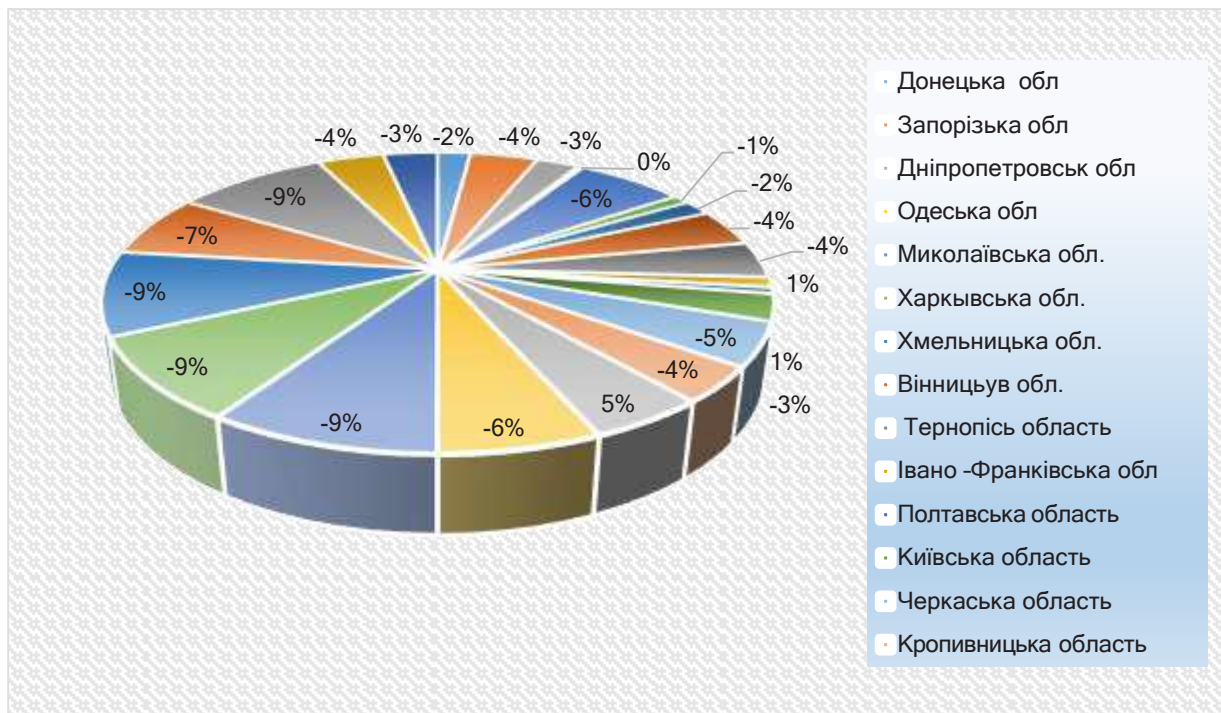

Рис. 1. Динаміка скорочення кількості забудов

Джерело: складено авторами на основі [2]

Радикальні зміни в успішному веденні будівельних підприємств з точки зору історичного розвитку сприяють зростанню впливу «нецінових» факторів (якість, обслуговування, особисті відносини, стимулювання збуту тощо), тому на реалізацію будівництва ціна все ще залишається важливою складовою у виборі та пріоритеті придбання того чи іншого будівництва. Тому одним з основних об'єктивних факторів, що впливають на успішне планування роботи підприємств, є встановлення відповідного рівня цін на ринку будівельних матеріалів, у тому числі прогнозування ефективності цінової політики та розуміння того, яким буде рівень планової системи ціноутворення, яка визначатиме розвиненість і стійкість конкурентної

політики з можливістю успішної реалізації [7]. Інноваційна діяльність є цілим комплексом наукових, технологічних, виробничих, організаційних, фінансових і комерційних заходів, сукупність яких приводить до інновацій у вигляді нового або вдосконаленого продукту [1, с. 42].

Отже, до основних ознак інноваційної діяльності слід віднести такі:

- 1) основним предметом є впровадження наукових досліджень і розробок у виробництво й соціальну сферу, а також використання та комерціалізація результатів;
- 2) об'єктом є нематеріальні блага, тобто результати інтелектуальної діяльності (результати наукових досліджень і розробок), які доводяться до стану інноваційного продукту та впроваджуються як інновації;
- 3) має довгостроковий характер;
- 4) властивий високий ступінь непередбачуваності наслідків та результатів, що дає змогу говорити про її ризиковий характер;
- 5) припускає фінансування робіт із реалізації інноваційного проекту щодо впровадження та використання результатів наукових досліджень і розробок, тобто супроводжується інвестуванням грошових коштів у нематеріальні об'єкти, що фактично становить інший елемент предмета інноваційної діяльності;
- 6) викликає позитивні соціально-економічні зрушення;
- 7) одним із результатів її здійснення є підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та продукції, що ними випускається на базі реалізації інновацій.

Інноваційна діяльність охоплює такі основні різновиди робіт:

- 1) розроблення проекту реалізації об'єкта інтелектуальної діяльності (інноваційного проекту) в межах створення інноваційної розробки;
- 2) підготовчі роботи з впровадження об'єкта інтелектуальної діяльності, в результаті виконання яких об'єкт інтелектуальної власності набуває характеристик інноваційного продукту (конструкторські, інженерні, технологічні, випробувальні тощо);

3) фінансування робіт із реалізації інноваційного проекту щодо впровадження та використання результатів наукових досліджень і розробок, тобто інвестування коштів у нематеріальні об'єкти;

4) впровадження або використання інноваційного продукту [3, с. 44].

Інноваційна діяльність вивчається здебільшого у взаємозв'язку з інноваціями, інноваційним процесом, оскільки більшість науковців спочатку надає визначення й проводить дослідження поняття «інновація». Однак ці поняття є різними за своїм значенням. Поняття «інновація» та «інноваційна діяльність» перебувають у постійному взаємозв'язку, доповнюючи одне одного залежно від певного етапу розвитку.

Однак практика свідчить про те, що переорієнтація на нові соціально-економічні пріоритети обумовлює необхідність узгодженого регулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління.

Виходячи з такої послідовності взаємопов'язаних рівнів ієрархії від держави до підприємства, можемо зробити висновок, що взаємопоєднуючим фактором управлінської ланки є сформована повнофункціональна система інноваційних процесів, адже лише за наявної підтримки держави на всіх етапах інноваційної діяльності підприємства національна економіка отримає приріст конкурентоспроможності, що приведе до зростання економічної стабільності країни загалом.

Сьогодні вимагають першочергової державної підтримки інноваційна діяльність та пов'язані з нею науково-дослідні й науково-конструкторські розробки. Чим більше держава буде зацікавлена у стимулюванні інноваційної активності підприємств, тим більше вона матиме шансів вийти на новий якісний рівень розвитку економіки національного господарства. Необхідно докорінно змінити виробництво та підвищити його ефективність задля входження у світову економіку, суттєво зміцнити свої позиції на зовнішніх ринках, увійти до числа лідерів світового експорту [2, с. 446].

Країна потребує інноваційного прориву, що фокусується на створенні виробничих кластерів, які дадуть змогу випускати продукцію з новими

споживчими якостями, відповідно, більш конкурентоспроможну. Така послідовність дій приведе до збільшення експорту української продукції на світові ринки, як наслідок, зростання економічних показників [4, с. 15]. При цьому слід зауважити, що для збереження ресурсів країни передбачено використання інноваційних технологій.

Таким чином, для реалізації процесу інноваційно-технологічного розвитку національної економіки України після війни слід сформувати повнофункціональну систему забезпечення інноваційних процесів у країні.

Проте слід зауважити, що розвиток житлового будівництва безпосередньо буде залежати від економічної та соціальної стабільності країни, тому державна політика має бути спрямована перш за все на зниження інфляції, відновлення економічного зростання, стабілізацію грошового обігу, скорочення дефіциту бюджету, зміцнення національної валюти, підвищення добробуту населення. Окрім державної підтримки та стабілізації макроекономічних показників, велике значення для розвитку житлового будівництва має впровадження інновацій на рівні будівельних підприємств, а саме:

- впровадження екологічно чистих, енерго та ресурсозберігаючих технологій та матеріалів;
- застосування нових більш продуктивних видів будівельних машин та устаткування;
- впровадження нових архітектурно-планувальних рішень;
- застосування нових форм організації будівельних робіт, що дасть змогу підвищити ефективність виробництва, якість житла, зекономити ресурси, знизити витрати на експлуатацію будівель і споруд.

При цьому здатність будівельного підприємства до впровадження інновацій сильно залежить від прибутковості роботи самого підприємства, наявності власних фінансових ресурсів та можливості використати позичені кошти [5, с. 58].

Для забезпечення інноваційного розвитку будівельного підприємства велике значення мають також знання, навички, кваліфікація, досвід, творчі здібності працівників, тому для успішної реалізації політики розвитку підприємства необхідно створити ефективну систему розвитку персоналу підприємства, зокрема своєчасне й ефективне проведення навчання та підвищення кваліфікації працівників. Так, розвиток будівельного підприємства вимагає підготовки працівників до виконання нових функцій, займання нових посад, вирішення нових завдань.

Водночас вітчизняні будівельні підприємства має достатньо уваги приділяти вдосконаленню системи менеджменту організації, особливо підвищенню ефективності взаємодії всіх учасників будівельного процесу, що сприятиме скороченню термінів будівництва. Таким чином, використання сучасної техніки та технологій, висока продуктивність праці, а також ефективна система менеджменту є ключовими факторами успіху будівельних підприємств.

Підсумовуючи ми , можемо сказати, що пожвавлення інноваційної діяльності в будівництві зумовить підвищення обсягів будівельної продукції, отже, підвищення рівня ВВП. Інтенсифікація інноваційної діяльності в будівельному комплексі сприятиме збільшенню кількості робочих місць, покращенню умов праці, зменшенню забруднювання навколишнього середовища, підвищенню рівня соціальної захищеності населення України шляхом створення гідних умов життя через забезпечення житлом, об'єктами соціальної інфраструктури. Щоби посісти гідне місце серед світових лідерів, Україна має знайти свою нішу на світовому ринку та забезпечити її конкурентоспроможною продукцією.

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що запровадження засад інноваційного розвитку в національній економіці будівельних підприємств посилює результативність новаторських пошуків у вирішенні поточних виробничо-комерційних завдань за рахунок формування стійкої конкурентної позиції та ділової репутації підприємства як його

стратегічних активів. Соціальна спрямованість та екологічна безпека інноваційних продуктів будівельних підприємств сприятимуть збільшенню їх доходів та приросту капіталу інвесторів.

Комплексна реалізація всіх запропонованих інноваційних напрямів розвитку дасть змогу будівельним підприємствам сформувати належне фінансове забезпечення процесів оновлення технічної бази будівництва, запровадити нові управлінські технології, скористатися перевагами інтеграційних об'єднань, збільшити рівень інтелектуалізації виробничого процесу та підготувати колектив до проведення якісних змін.

Отже, інноваційну діяльність можна тісно пов'язати з фактором часу, який характеризує життєвий цикл інновацій, реалізацію інноваційної діяльності та подальше впровадження новинок. Узагальнюючи велику варіацію тлумачень інновацій, ми провели аналіз, визначили загальне та відмінне, а також сформулювали таке визначення: інноваційна діяльність – це процес, спрямований на пошук, розроблення та втілення науково-технічних, соціально-економічних та суспільних новинок із залученням знань та нових технологій для отримання конкурентоспроможних товарів та послуг на світовому ринку.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Якщо в минулому конкурентоспроможність значною мірою залежала від наявності у підприємства трьох найважливіших факторів виробництва (природних ресурсів, трудових ресурсів і капіталу), то сьогодні, розвиток виробництва, технічний розвиток і сучасні процеси глобалізації призвели до появи нових факторів конкурентоспроможності.

Конкуренція як економічний механізм взаємодії, кооперації та конфлікту між господарюючими суб'єктами, що діють на ринку, визнає важливість надання будівельним підприємствам кращих можливостей для виробництва та реалізації своєї продукції. Слід зазначити, що складність своєчасного зведення житлових будинків значно знижує конкурентоспроможність будівельних підприємств.

Сучасний стан економіки країни дуже складний. Більшість вітчизняних підприємств зазнають величезних збитків або припиняють свою роботу. Незважаючи на війну, будівельні підприємства намагаються продовжувати працювати. У цьому сценарії конкуренція є жорсткою. Щоб підприємство вижило, воно повинно враховувати багато факторів, які впливають на його ефективність.

Література

1. Будівництво скоротилося, попит обвалився, але ціни не падають. Дослідження ринку нерухомості під пас війни від Ernst & Young. URL: <https://forbes.ua/money/budivnitstva-ne-zapuskayutsya-popitu-nemae-ale-tsini-ne-padayut-doslidzhennya-rinku-nerukhomosti-pid-chas-viyni-vid-ernst-amp-young-13032023-12337>
2. В умовах війни: що відбувається у будівельному секторі. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/896001.html>
3. Забезпечення то особливості оцінки конкурентоспроможності в будівництві. URL: <https://financeworld.com.ua/zabezpechennya-to-osoblivosti-ocinki-konkurentospromozhnosti-v-budivnictvi/>
4. Кривешко О. В., Сідун П. В. Чинники формування конкурентоспроможності підприємств та кластерів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2011. № 720 С. 180-188.
5. Соболева Т. О. Фактори впливу на конкурентне середовище будівельних організацій. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 1. С. 64-67.
6. Студінська Г. Загрози конкуренції українських будівельних підприємств (2020-2021). Економічний вісник університету. 2022. № 52. С. 129-135.
7. Щербина О. С. Цінова політика будівельно-виробничого підприємства та її вплив на конкурентоспроможність. Економіка, управління та адміністрування. 2023. № 2 (104). С. 110-118.

References

1. Forbes.ua (2023), "Construction has declined, demand has collapsed, but prices are not falling. Research on the real estate market under the belt of war from Ernst & Young", available at: <https://forbes.ua/money/budivnitstva-ne-zapuskayutsya-popitu-nemae-ale-tsini-ne-padayut-doslidzhennya-rinku-nerukhomosti-pid-chas-viyni-vid-ernst-amp-young-13032023-12337> (Accessed 13 March 2023).
2. Interfax.com (2023), "In conditions of war: what is happening in the construction sector", available at: <https://interfax.com.ua/news/blog/896001.html> (Accessed 7 March 2023).
3. Financeworld (2024), "Security is the peculiarities of assessing competitiveness in construction", available at: <https://financeworld.com.ua/zabezpechennya-to-osoblivosti-ocinki-konkurentospromozhnosti-v-budivnictvi> (Accessed 1 August 2023).
4. Kryveshko, O.V. and Sidun, P.V. (2011), "Factors shaping the competitiveness of enterprises and clusters", Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic", vol. 720, pp 180-188.
5. Soboleva, T.O. (2022), "Factors of influence on the competitive environment of construction organizations", Bulletin of Khmelnytsky National University, vol. 1, pp. 64-67.
6. Studinska, G. (2022), "Threats to competition of Ukrainian construction enterprises (2020-2021)", Economic Bulletin of the University, vol. 52, pp. 129-135.
7. Shcherbina, O.S. (2023), "Pricing policy of a construction and production enterprise and its impact on competitiveness", Economics, management and administration, vol. 2 (104), pp. 110-118.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2025 р.